

ศิลปวัฒนธรรมสวนบัว

ศิลปวัฒนธรรม คือ วิถีแห่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชน

สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนารชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓
วัน พุธที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

พระราชกฤษฎีกายกเลิกและรื้อถอน ครุฑคู่พระบารมีพระปกเกล้าฯ

เนื่องด้วยเดือนกุมภาพันธ์ มีเทศกาลสำคัญที่เป็นที่รู้จักกันดีหลายเทศกาลนับตั้งแต่ตรุษจีน วันวาเลนไทน์ วันมาฆบูชา แต่อาจมีผู้คนจำนวนไม่มากนักที่จะทราบว่า ๒๕ กุมภาพันธ์ เป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ประกอบพิธีบรมราชาภิเษก นับเป็นครั้งแรกที่

พระมหากษัตริย์ไทย ทรงทำพิธีสถาปนาสมเด็จพระมหาลี (หม่อมเจ้ารำไพพรรณี สวัสดิวัตน์) ขึ้นเป็นสมเด็จพระบรมราชินีในคราวเดียวกัน อันแสดงถึงการถวายพระเกียรติอย่างสูงสุดต่อพระชายาผู้เป็นที่รักยิ่ง

ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ
สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนารชุมชน

ปรัชญา

"ศิลปวัฒนธรรม" คือวิถีแห่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชน

วิสัยทัศน์

สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนารชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ส่งเสริมและพัฒนารชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

พันธกิจ

๑. ส่งเสริมงานวิจัยทางวัฒนธรรม
๒. จัดบริการความรู้ ข้อมูล และบริการวิชาการแก่ชุมชนและภาคีเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน
๓. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
๔. ส่งเสริมสนับสนุนศิลปการแสดงและงานสร้างสรรค์
๕. รับผิดชอบงานบริการวิชาการแก่สังคม

คำนิยาม
วัฒนธรรมล้ำค่า สืบสานภูมิปัญญา พัฒนารชุมชน

พระราชกฤษฎีกายกเลิกและภักดี

เมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ฯ ทรงจบการศึกษาจากประเทศอังกฤษ เสด็จกลับพระนคร และได้พบกับ หม่อมเจ้ารำไพพรรณี ทรงเห็นในพระจริยวัตรอันงดงาม ทรงบังเกิดปฏิพัทธ์รักใคร่ ได้มีหนังสือกราบทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ความตอนหนึ่งว่า.....

“ บัดนี้ข้าพระพุทธเจ้า ได้ปฏิพัทธ์รักใคร่กับหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี ธิดาแห่งเสด็จน้ำ และข้าพระพุทธเจ้าอยากจะใคร่ทำการสมรสกับหญิงนั้น แต่เดิมข้าพระพุทธเจ้าได้ขอบพอกับหญิงรำไพพรรณี นั้นเด็กและผู้ใหญ่ และสมเด็จพระแม่ก็โปรดให้หญิงรำไพพรรณีมารับใช้ข้าพระพุทธเจ้า อยู่เสมอ.....”

เรื่องราวความรัก ความผูกพันของ สมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชาและหม่อมเจ้ารำไพพรรณี สวัสดิวัตน์ สืบเนื่องจาก พระบิดาคือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิวัตน์วิศิษฎ์ ได้ถวาย หม่อมเจ้ารำไพพรรณีให้สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในฐานะที่ทรงเป็น พระปิตุจฉา ให้อุปการะเลี้ยงดูตั้งแต่ หม่อมเจ้ารำไพพรรณี พระชันษา ๒ ปี

คู่พระบารมีพระปกเกล้าฯ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีอภิเษกสมรสขึ้น นับเป็นการพิธีครั้งแรก ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วย “ การเสกสมรส แห่งเจ้านายพระราชวงศ์ พุทธศักราช ๒๔๖๑ ” ซึ่งให้เจ้านายในพระราชวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป จะทำการเสกสมรสกับผู้ใด ให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้วจึงจะทำการพิธีนั้นได้

พระราชพิธีอภิเษกสมรสในครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานน้ำพระมหาสังข์ทักษิณาวัตร และทรงเจิมองค์คู่อภิเษกสมรสตามโบราณราชประเพณีของไทย จากนั้นองค์คู่อภิเษกสมรส ได้ทรงลงพระนามในสมุด “ ทะเบียนแต่งงาน ” เฉพาะพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงลง

พระปรมาภิไธยในช่องพระนาม “ ผู้สู้ออกตแต่ง ” และช่อง “ ผู้ทรงเป็น ประธานและพยานในการแต่งงาน ” โปรดเกล้าฯ ให้เจ้านายชั้นพระบรมวงศ์ ๑๒ พระองค์ทรงลงพระนามเป็นพยานด้วย สูดท้ายทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเลี้ยง ได้พระราชทานพระพร ทรงเชิญชวนพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการเต็มถวายพระพรแต่สมเด็จพระเจ้าใน้องยาเธอฯ และหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณีพระชายา

นับตั้งแต่นั้นมา ทั้งสองพระองค์ได้ทรงครองชีวิตสมรสโดยทรงรักษาสัญญาที่ทรงเปล่งในวันนั้นอยู่ซื่อตรงสมบูรณ์ เมื่อสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอฯ ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกฯ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ และได้ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๕ ได้มีพระบรมราชโองการประกาศเฉลิมพระนามพระวรชายา เป็น สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี นับเป็นครั้งแรกที่มีการสถาปนา สมเด็จพระอัครมเหสีในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชประเทศไทย ซึ่งทรงพระภรรยาเจ้าเพียงพระองค์เดียว.....คนเดียว

แม้เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตไปแล้ว สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณียังทรงเชิดชูทูลกระหม่อมผู้รักยิ่งไม่เสื่อมคลาย ข้าราชการบริพารทุกคนจะทราบดีถึงพระราชกิจวัตรประจำวันที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงปฏิบัติอยู่เสมอ โดยหลังแต่งพระองค์เสร็จแล้วพระองค์ท่านเสด็จสู่ห้องพระ ทรงสวมมนต์และถวายสักการะพระบรมอัฐิ และจะทรงกระทำเช่นเดียวกันนี้ในเวลาพลบค่ำก่อนเสด็จบรรทมด้วย

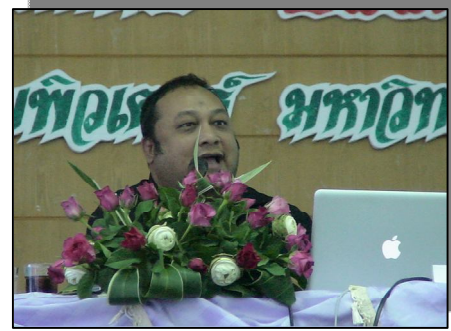
ครั้งเมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเสด็จประทับ ณ วังสวนบ้านแก้ว ก็ยังเสด็จกลับพระนครเป็นประจำทุกปี เพื่อร่วมในพระราชพิธีวันฉัตรมงคล และจะทรงประทับอยู่ต่อจนถึงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสวรรคตของพระราชสวามี เพื่อประกอบพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลถวายและสักการะพระบรมอัฐิ ณ วังสุโขทัย นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าในทุกโอกาสที่ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเพื่อการกุศลทั้งหลาย จะไม่ทรงทำเพื่อพระองค์เองแต่ทรงโปรดให้เอยพระนามพระราชสวามีอยู่เป็นนิจ ทำให้พระราชอุทิศน้อยใหญ่ที่ทรงประกอบพระราชกิจนั้น ล้วนแต่ถวายเป็นพระราชอุทิศให้กับพระราชสวามีทั้งสิ้น

บางแง่มุมเกี่ยวกับความรักความผูกพันที่สองพระองค์ทรงมีต่อกัน เป็นข้อคิดสอนใจ.....
ในเดือนกุมภาพันธ์.....เดือนแห่งความรัก.....และการให้

รศ.นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร
สำนักศิลปวัฒนธรรมฯ

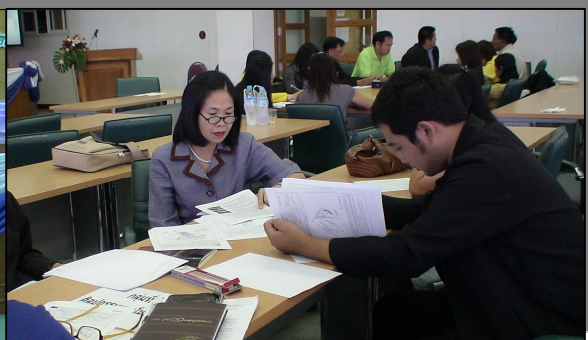

อบรม “เชิงปฏิบัติการเทคนิคการ จัดเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม” มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เมื่อวันที่ ๔-๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชนเข้าร่วมโครงการอบรม “เชิงปฏิบัติการเทคนิคการจัดเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม” ณ ห้องประชุม ๑ ชั้น ๔ อาคารศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยกลุ่มงานพิพิธภัณฑ์ สำนักศิลปวัฒนธรรมฯ นำโดย อาจารย์นวรรตน์ นักเสียง รองผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรมฯ และเจ้าหน้าที่กลุ่มงานพิพิธภัณฑ์ จำนวน ๔ ท่าน เข้าร่วมการอบรม ในส่วนบรรยายภาคการฝึกอบรมช่วงเช้า นางปัทมธนา สงวนบุญพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ กล่าววัตถุประสงค์การฝึกอบรม พร้อมกันนี้ นายวิศิษฐ์ โหมยิตานนท์ รองอธิการบดี ฝ่ายบริหาร กล่าวให้การต้อนรับพร้อมทั้งเปิดการฝึกอบรม “เชิงปฏิบัติการเทคนิคการจัดเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม” การฝึกอบรมดำเนินไปในช่วงเช้า-บ่าย โดยมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ

กรมศิลปากรและหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชาติให้ความรู้และสอนเทคนิคการจัดเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม ทำให้กลุ่มงานพิพิธภัณฑ์ สำนักศิลปวัฒนธรรมฯ ได้รับความรู้และมีแนวทางการเก็บข้อมูลสามารถนำมาปรับปรุงกระบวนการการเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรมของสำนักได้เป็นอย่างดี

สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนชุมชน ร่วมงาน “ วันสถาปนาสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ”

สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ได้จัดงาน “ วันสถาปนาสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ” ณ ห้องจตุรมณี โรงแรมเคพี แกรนด์ จังหวัดจันทบุรี โดย นางสาวอภิวดี ศิริวิจิตรกุล นายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดจันทบุรี ได้กล่าววัตถุประสงค์ของการจัดงาน โอกาสนี้ นายพลศักดิ์ ประคุณทรพาล ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ให้เกียรติเป็นประธานเปิดงานและได้กล่าว ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเป็นนโยบายสำคัญของจังหวัด และสนับสนุนงบประมาณโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี พัฒนาเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยงานนี้ทางสำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนชุมชน ได้มีโอกาสร่วมนำนิทรรศการ “ วังสวนบ้านแก้ว ” จัดแสดง โดยร่วมกับนักศึกษาภาควิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นผู้ให้คำแนะนำและเชิญชวนผู้ที่เข้าร่วมงานเข้า

มาชมนิทรรศการ “ วังสวนบ้านแก้ว ” ทั้งนี้ผู้ที่เข้าร่วมงานต่างสนใจและสอบถามข้อมูลการเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ทั้งสองแห่งและบริเวณ

วังสวนบ้านแก้ว
ได้มากที่สุดทีเดียว

เยี่ยมชม “วังสวนบ้านแก้ว”

คณะครู นักเรียน โรงเรียน วัดทับไทร

เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เวลา ๐๙.๐๐ น. คณะครู นักเรียน โรงเรียนวัดทับไทร จำนวน ๑๑๔ คน เข้าเยี่ยมชม “วังสวนบ้านแก้ว” ในโครงการการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ชุมชน ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ๒๕๕๕ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต ๒ โดยทางสำนักศิลปวัฒนธรรมฯ ให้ความอนุเคราะห์ วิทยากร นายสุธี ฐีประเสริฐ พร้อมด้วย

นักศึกษาภาควิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นำเยี่ยมชมพร้อมทั้งบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ ต่างๆ สิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี และนำเยี่ยมชมในส่วนของพิพิธภัณฑ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้ความรู้แก่คณะครู นักเรียน โรงเรียนวัดทับไทร ทั้งนี้คณะครู นักเรียน ต่างให้ความสนใจและสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีอย่างต่อเนื่อง

องค์การบริหารส่วนตำบล เขาใหญ่ จ.มหาสารคาม

เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เวลา ๐๘.๐๐ น. คณะอบต.เขาใหญ่ จ.มหาสารคาม จำนวน ๘๒ คน เข้าเยี่ยมชม “วังสวนบ้านแก้ว” โดยทางสำนักศิลปวัฒนธรรมฯ ให้ความอนุเคราะห์วิทยากร นางสาวพร เกตุเล็ก นำเยี่ยมชม พร้อมทั้งบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจต่างๆ สิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี และนำเยี่ยมชมในส่วนของพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้คณะอบต.เขาใหญ่ จ.มหาสารคาม ต่างให้ความสนใจและสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีและพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรีอย่างต่อเนื่อง

บรรณาธิการ : รศ.นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร

กองบรรณาธิการ : นายสมศักดิ์ นิโรจน์, นายสุธี ฐิประเสริฐ, นายปิยะวัฒน์ เวชการี, นางสาวพร เกตุเล็ก